

XVI. АҲОЛИНИНГ УМУМИЙ ДАРОМАДЛАРИ

Аҳоли фаровонлигини ифодалашда жами аҳолининг, оилаларнинг, алоҳида шахсларнинг умумий даромадлари муҳим аҳамиятга эга.

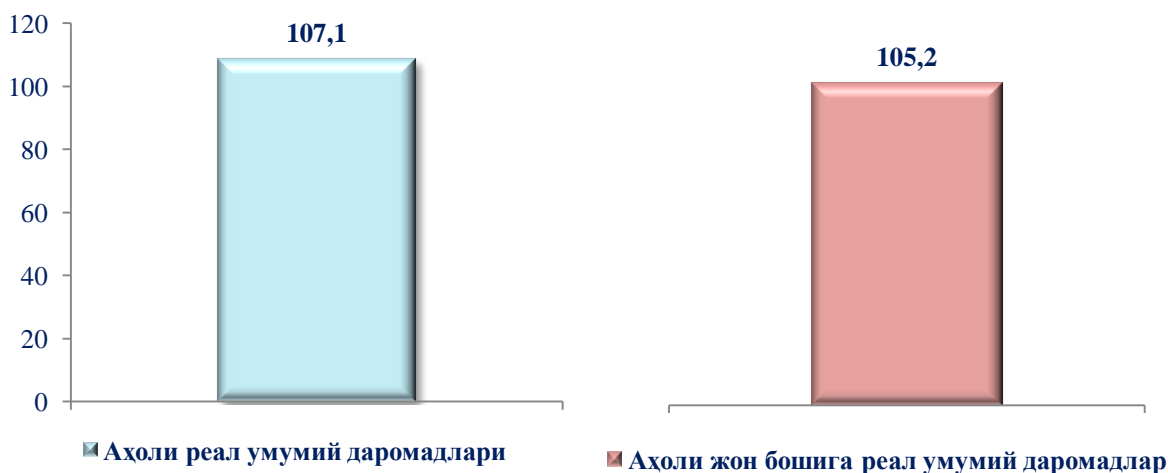
Аҳоли умумий даромадларини ҳисоблаш - Миллий ҳисоблар тизимининг халқаро статистика стандартларига, Халқаро меҳнат ташкилотининг тавсияларига, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига асосланган Давлат статистика қўмитаси ва Иқтисодиёт вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган ҳамда тасдиқланган идоралараро методик қўлланма асосида амалга оширилади.

Аҳоли умумий даромадларини ҳисоблашда Давлат статистика ҳисоботи маълумотларидан, шунингдек, мунтазам равишда статистика органлари томонидан ўтказиб бориладиган яқка тартибдаги тадбиркорлар ва деҳқон хўжалиқларининг иқтисодий фаолияти бўйича ҳамда уй хўжалиқлари даромадлари ва харажатларини ўрганиш бўйича танлама кузатув маълумотларидан, бундан ташқари Молия вазирлиги, Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси, Марказий Банк, Халқ Банки, Давлат солиқ қўмитаси томонидан аҳолига ҳисобланган даромадлар, ижтимоий тўловлар ва солиқ тўловлари тўғрисидаги умумлашган маълумотларидан фойдаланилади.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳоли умумий даромадлари 251,8 трлн. сўмни ташкил этди ва 2018 йилнинг мос даврига нисбатан 107,1% реал ўсиш суръатига эришилди. Аҳоли жон бошига умумий даромадлари эса 7517,7 минг сўмни, реал ўсиш суръати 105,2% ни ташкил этди.

2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикасида аҳоли умумий даромадларининг ўсиш суръатлари

(2018 йилнинг мос даврига нисбатан, %)

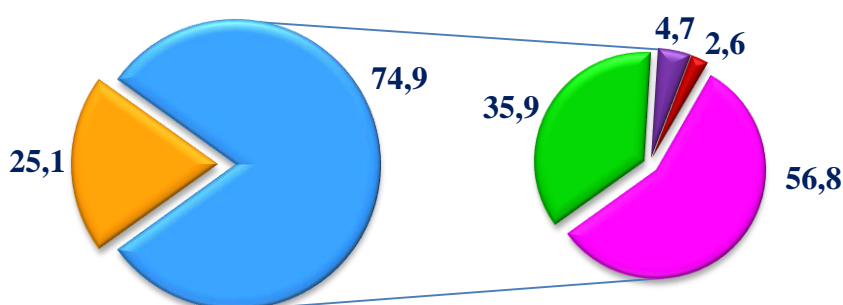
Аҳолининг умумий даромадлари нафақат ёлланиб ишловчиларнинг меҳнат фаолиятдан олган даромадлари, балки мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадлар, шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадлар, мол-мулкдан олинган даромадлар (фоизлар, дивидендлар, муаллифлик хақи, бошқа мулкый даромадлар), трансфертлардан олинган даромадлар (пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва бошқа жорий трансфертлар) дан иборат.

**2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикасида
аҳоли умумий даромадлари таркиби ва ўтган йилнинг мос даврига нисбатан
ўсиш суръати**

	<i>Жамига нисбатан фоизда</i>		<i>2019 йил январь- сентябрь 2018 йил январь- сентябрга нисбатан, фоизда</i>
	<i>2018 й.</i>	<i>2019 й.</i>	
Умумий даромадлар - жами (I+II)	100,0	100,0	122,3
I. Бирламчи даромадлар	76,0	74,9	120,6
I.1. Ишлаб чиқаришдан олинган даромадлар	72,9	71,5	119,9
I.1.1. Меҳнат фаолиятдан олинган даромадлар	71,0	69,5	119,8
I.1.1.1. Ёлланма ишчиларнинг даромадлари	25,6	26,9	128,6
I.1.1.2. Мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадлар	45,4	42,6	114,8
I.1.2. Шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадлар	1,9	2,0	124,3
I.2. Мол-мулкдан олинган даромадлар	3,1	3,4	136,1
II. Трансфертлардан даромадлар	24,0	25,1	127,6
Умумий даромадлар таркибидан, кичик тадбиркорликдан олинган даромадлар	62,9	60,2	117,0

2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳоли умумий даромадларининг 74,9 %ини бирламчи даромадлар ташкил қилган бўлса 25,1% трансфертлардан олинган даромадлар ҳиссасига тўғри келади.

2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикасида аҳоли умумий даромадлари таркиби

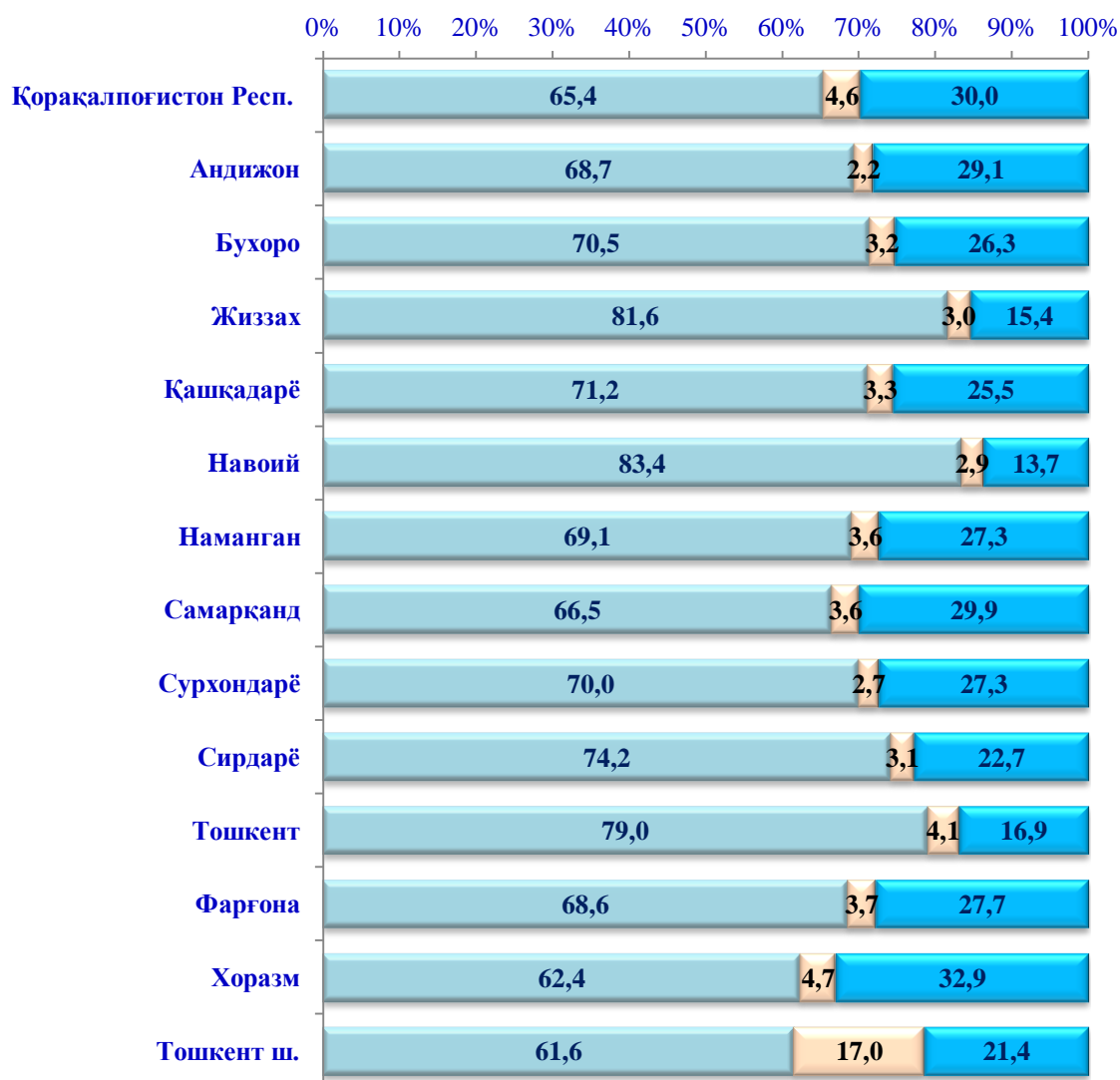
- Трансфертдан даромадлар
- Бирламчи даромадлар
- Ёлланма ишчиларнинг даромадлари
- Мол-мулкдан олинган даромадлар
- Шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадлар
- Мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадлар

2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳоли умумий даромадларининг катта қисми ёлланма ишчиларнинг даромадлари ва мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларни ўз ичига олган меҳнат фаолиятдан олинган даромадлардан (жами аҳоли умумий даромадларининг 69,5%) шаклланди.

Аҳоли умумий даромадлари таркибида шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадларнинг улуши 2,0%, мол-мулкдан олинган даромадларнинг улуши 3,4%, трансфертлардан олинган даромадлар улуши 25,1% ни ташкил қилди.

2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига ҳудудлар бўйича аҳоли умумий даромадлари таркиби

(жамии аҳоли умумий даромадларига нисбатан, %)

■ меҳнат фаолиятдан олинган даромадлар

■ шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадлар ва мол-мулкдан олинган даромадлар

■ трансфертлардан даромадлар

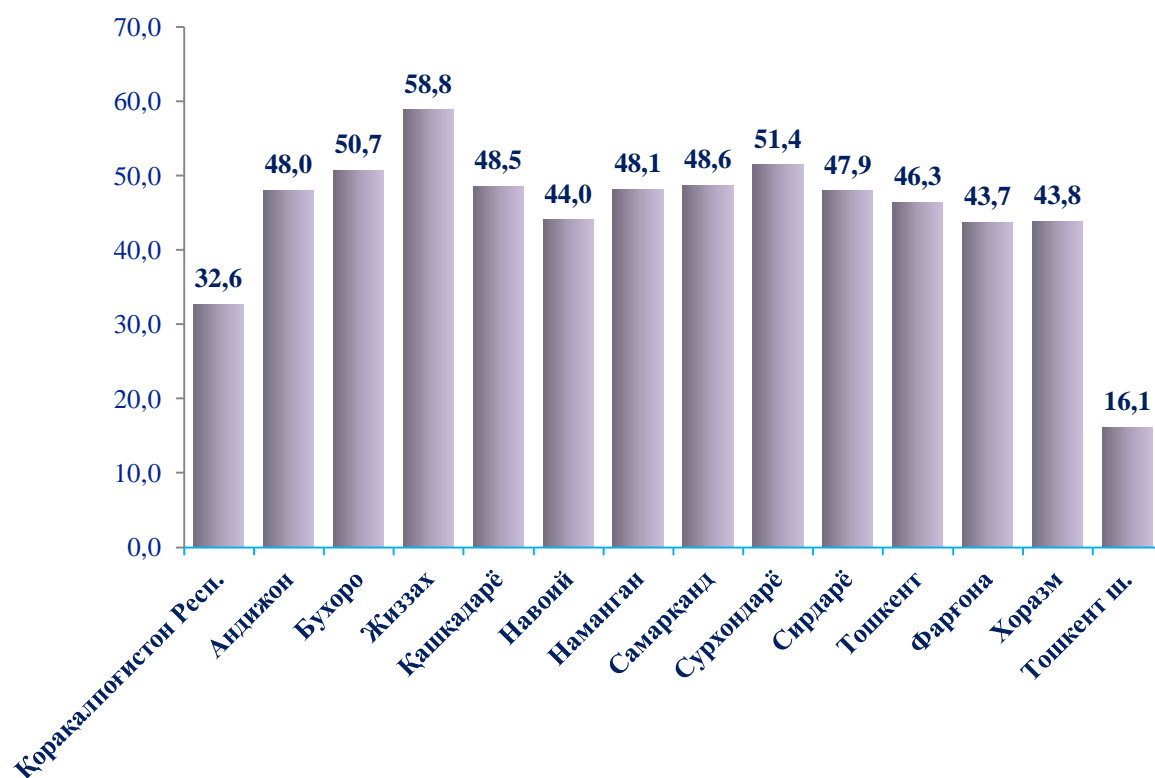
Ҳудудларнинг аҳоли умумий даромадлари таркибида меҳнат фаолиятдан олинган даромадларнинг (ёлланиб ишловчиларнинг иш ҳақи ва мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадлар) энг юқори улуши Навоий вилоятида (83,4%) кузатилди. Тошкент шаҳри, Хоразм, Самарқанд, Фарғона, Андижон, Наманган, вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида ўртача республика даражасидан паст кўрсаткични ташкил этди.

Республика бўйича аҳоли умумий даромадлари таркибида шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадлар ва мол-мулкдан олинган даромадларнинг улуши сезиларли даражада бўлмасада, Тошкент шаҳрида бундай даромадларнинг улуши 17,0% ни ташкил этган.

Шунингдек, трансфертлардан олинган даромадларнинг улуши Хоразм вилоятида аҳоли умумий даромадларига нисбатан 30% дан юқорини ташкил этган бўлса, Навоий вилоятида мазкур даромад турининг улуши энг паст яъни, 13,7% ни ташкил этди.

Меҳнат фаолиятдан олинган даромадларнинг манбаларидан бири - бу мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадлар бўлиб, ушбу даромадларнинг улуши 42,6% ни ташкил этди.

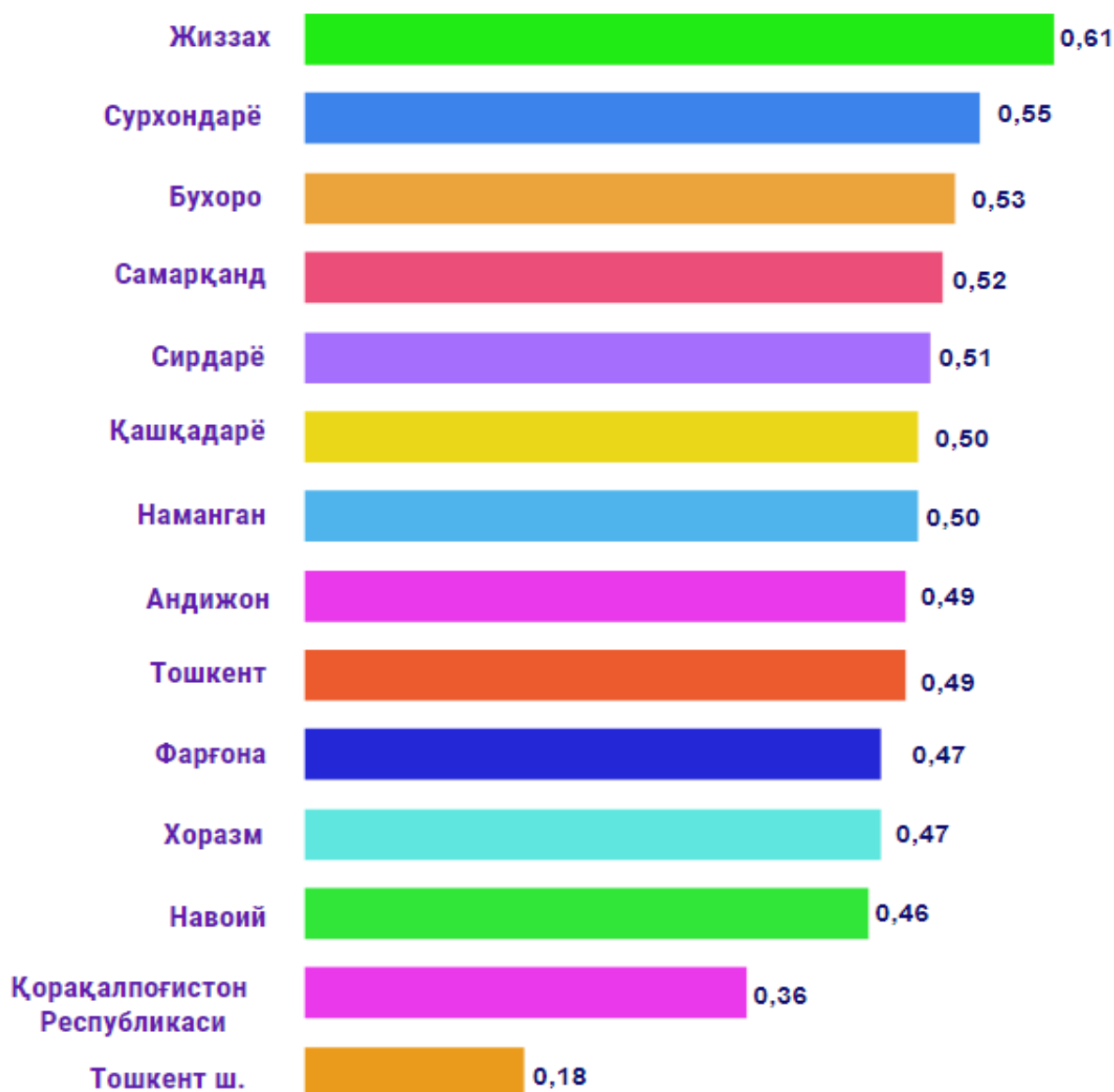
Худудлар бўйича аҳоли умумий даромадлари таркибида мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг улуши, %

Худудларда мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг улуши турлича: 16,1% дан (Тошкент шаҳрида) 58,8% гача (Жиззах вилоятида) ўзгариб туради.

Мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг 1% га ўсиши умумий даромадлар ҳажмининг 0,45% га ўсишига олиб келди.

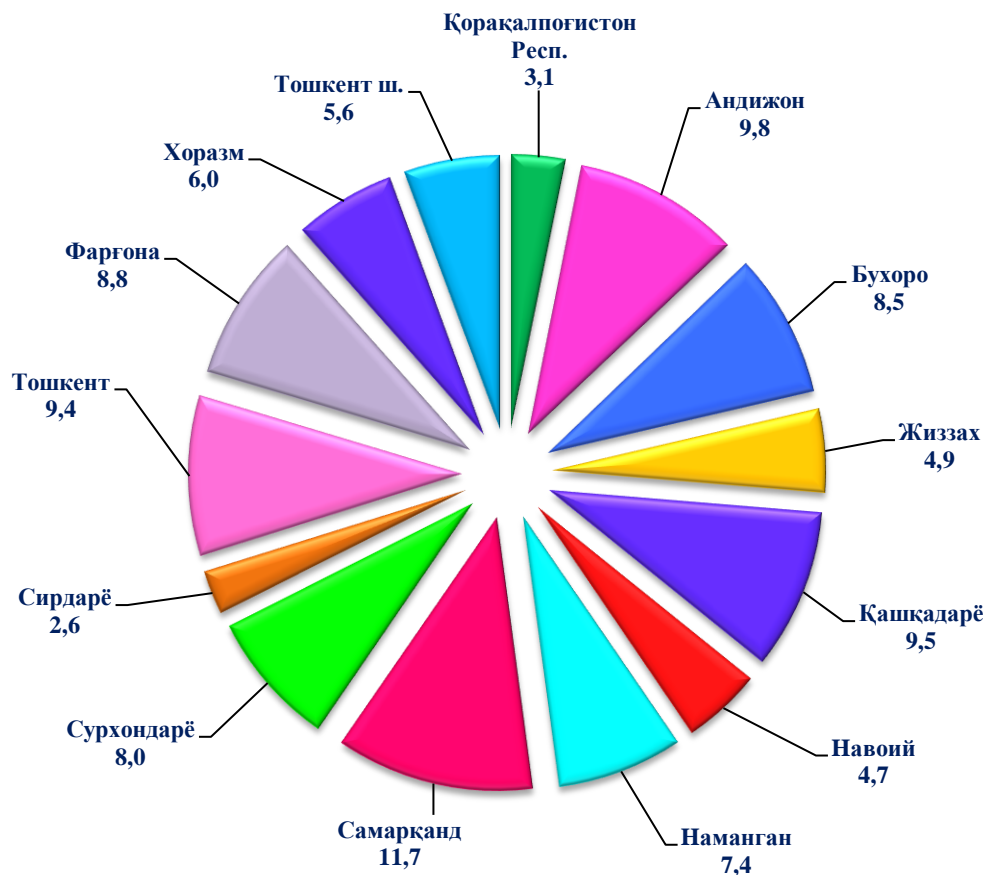
Худудлар бўйича мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг 1% га ўсишининг аҳоли умумий даромадлари ҳажмининг ўсишига таъсири, %

Масалан, Жиззах вилоятида аҳоли умумий даромадлари таркибида мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг улуши 58,8% ни ташкил этиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан номинал ўсиш суръати 115,9% ни ташкил этди. Биргина ушбу турдаги даромадлар Жиззах вилояти аҳоли умумий даромадларининг 9,8% га ўсишини таъминлаб берди.

Худди шундай Сурхондарё вилоятида 51,4% улуш ва 113,4% ўсиш суръати, аҳоли умумий даромадларининг 7,3% га ўсишини таъминлаб берди.

Жами мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларда ҳудудларнинг улуши, %

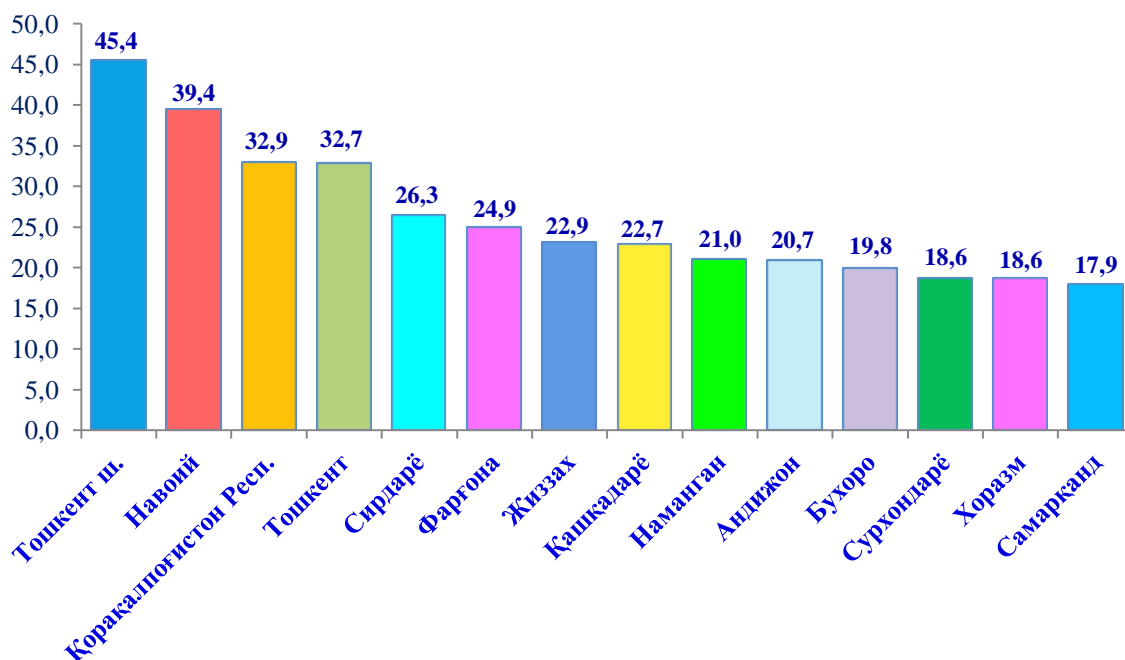
Мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромадларнинг асосий улуши Самарқанд (11,7%), Андижон (9,8%) ва Тошкент (9,4%) вилоятлари ҳиссасига тўғри келади. Камроқ улушга эга бўлган ҳудудлар Сирдарё вилояти (2,6%), Қорақалпоғистон Республикаси (3,1%) ҳамда Навоий (4,7%) вилояти ҳисобланади.

Меҳнат фаолиятдан олинган даромадларнинг кейинги манбаи ёлланма ишчиларнинг даромадлари ҳисобланади. 2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳоли умумий даромадлари таркибида ёлланма ишчиларнинг даромадлари 26,9% ни ташкил қилди.

Жорий даврда ёлланма ишчилар даромадларининг ўсиш суръати 128,6% ни ташкил этиб, аҳоли умумий даромадларининг номинал ҳажмининг 7,3% ўсишини таъминлади.

Худудларда ёлланма ишчиларнинг даромадлари турлича бўлиб, 17,9% дан (Самарқанд вилоятида) 45,4% гача (Тошкент шаҳрида) ўзгариб туради.

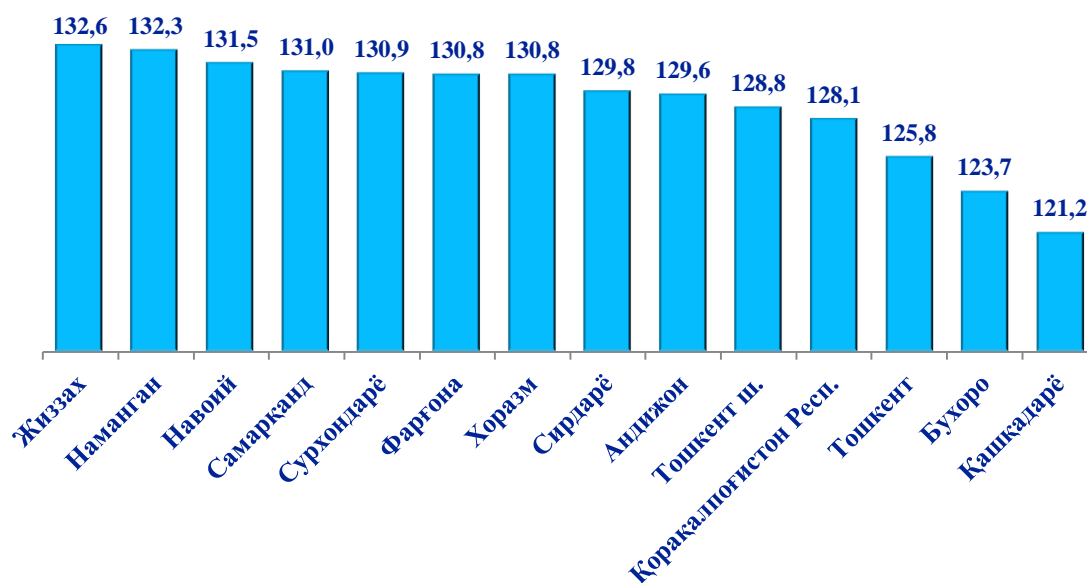
Худудлар бўйича умумий даромадлар таркибида ёлланма ишчилар даромадларининг улуши, %

Худудлар бўйича таҳлил қиладиган бўлсак, Тошкент шаҳри, Навоий вилояти, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент вилоятида ёлланма ишчилар даромадларининг аҳоли умумий даромадларига нисбатан улуши ва уларнинг ўсиш суръатининг юқорилигига қараб сезиларли таъсир кўрсатганлигини кўришимиз мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 12 июлдаги «Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида»ги ПФ-5765-сон Фармониға мувофиқ, 2019 йилнинг 1 августидан бошлаб бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи миқдори ўрта ҳисобда 1,1 баравар оширилди.

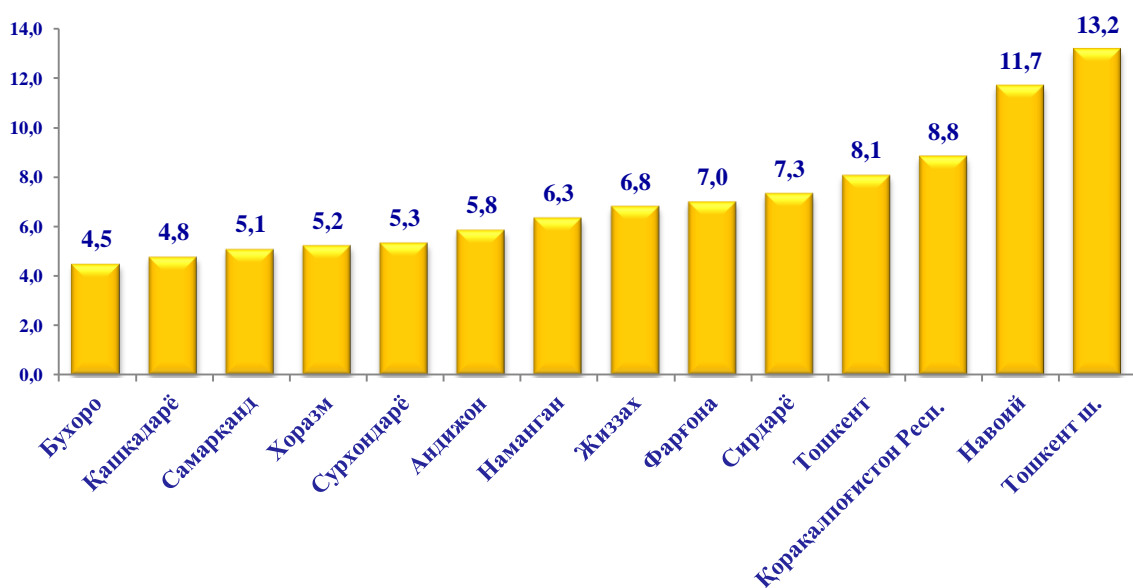
**2019 йил январь-сентябрь ойларида ҳудудлар бўйича ёлланма ишчилар
даромадларининг ўсиш суръати**
(ўтган йилнинг мос даврига нисбатан, %)

Ёлланма ишчилар даромадларининг энг юқори ўсиш суръати Жиззах (132,6%) ва Наманган вилоятларида (132,3%) қайд этилди.

Масалан, Тошкент шаҳрида аҳоли умумий даромадлари таркибида ёлланма ишчилар даромадларининг улуши 45,4% ни, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан номинал ўсиш суръати 128,8% ни ташкил этди. Биргина ушбу турдаги даромадларнинг ўзи шаҳар аҳолиси умумий даромадларининг 13,2% га ўсишини таъминлаб берди.

Ёлланма ишчилар даромадларининг аҳоли умумий даромадларига таъсири, %

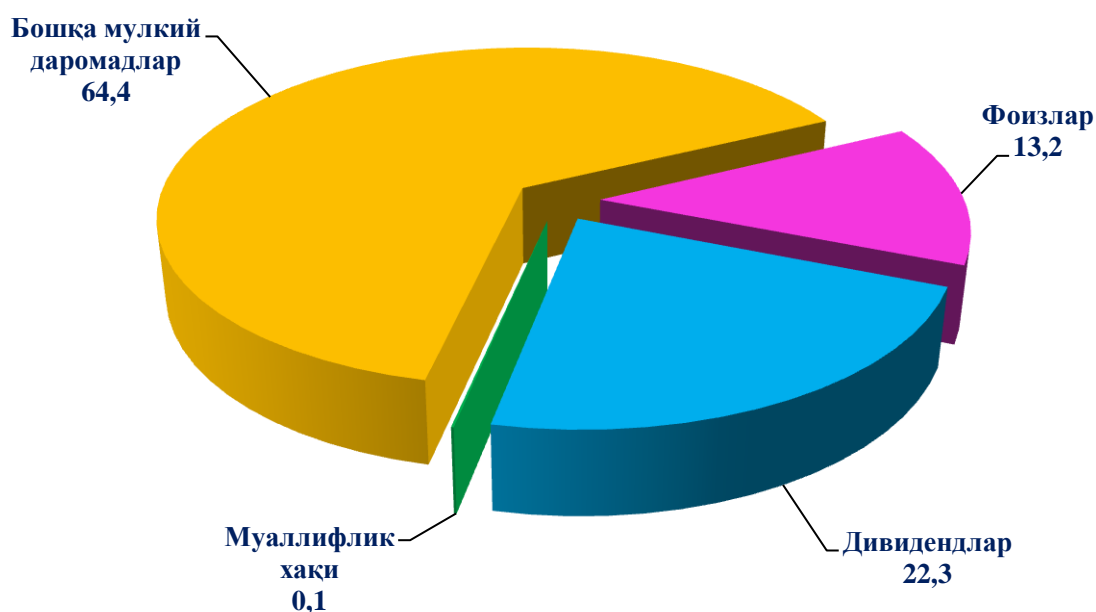
Навоий вилоятида аҳоли умумий даромадлари таркибида ёлланма ишчилар даромадларининг улуши 39,4% ни ташкил этиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан номинал ўсиш суръати 131,5% ни ташкил этди. Биргина ушбу турдаги даромадларнинг ўзи вилоят аҳолиси умумий даромадларининг 11,7% га ўсишини таъминлаб берди.

Худди шундай Қорақалпоғистон Республикасида эса 32,9% улуш ва 128,1% ўсиш суръати аҳоли умумий даромадларининг 8,8% га ўсишини таъминлаб берди.

Шунингдек, аҳоли даромадлари манбаларидан яна бири мол-мулкдан олинган даромадлар бўлиб, 2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига ушбу даромад манбаининг улуши ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 0,4% пунктга ошди.

Мол-мулкдан олинган даромадлар таркибида бошқа мулкӣ даромадлар асосий улушга эга бўлиб, унинг улуши 64,4% ни ташкил қилди. Кейинги ўринларда дивидендлар – 22,3%, облигациялар, депозитлар ва бошқа қимматли қоғозлар бўйича фоизлар ва муаллифлик ҳақи – 13,3% ни ташкил қилди.

Мол-мулкдан олинган даромадлар таркиби, %

Бошқа мулкӣ даромадларга корхона ва ташкилотлар томонидан иш ҳақи, дивиденд ва фоизлардан ташқари жисмоний шахсларга ҳисобланган даромадлари киради. Шунингдек, мазкур даромадларга рента ва тадбиркор (хусусий корxonанинг мулкӣ эгаси ёки фермер хўжалигининг раҳбари) ихтиёрига (солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлагандан сўнг) ҳисобланган фойда ҳам киради.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига аҳоли умумий даромадлари таркибида жами мол-мулкдан олинган даромадларнинг улуши 3,4% ни ташкил этди.

Аҳоли умумий даромадлари ҳажмининг ўзгаришига мол-мулкдан олинган даромадларнинг таъсири сезиларли даражада эмас. Жорий даврда мол-мулкдан олинган даромадлар аҳоли умумий даромадларининг номинал ҳажмининг атиги 1,1% ўсишини таъминлади.

2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига мол-мулкдан олинган даромадлар

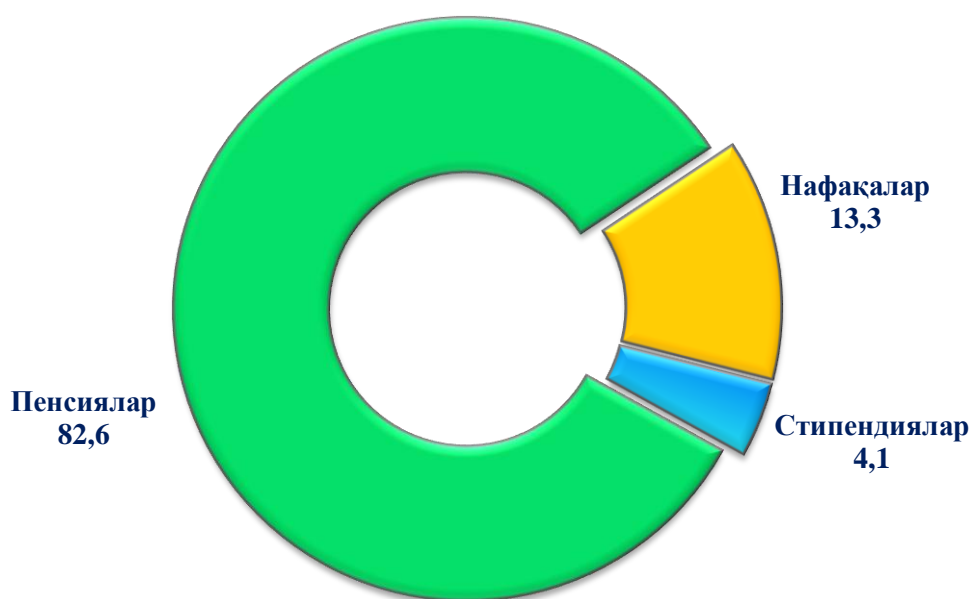
	<i>Жамига нисбатан улуши, %</i>	<i>Ўтган йилнинг мос даврига нисбатан ўсиш суръати, %</i>
Ўзбекистон Республикаси	100,0	136,1
Қорақалпоғистон Республикаси	1,5	140,1
<i>вилоятлар:</i>		
Андижон	2,2	121,9
Бухоро	3,2	129,4
Жиззах	1,0	134,8
Қашқадарё	2,2	123,5
Навоий	1,5	121,4
Наманган	2,3	141,7
Самарқанд	4,4	134,6
Сурхондарё	1,7	130,6
Сирдарё	0,8	114,0
Тошкент	5,5	125,5
Фарғона	3,8	120,0
Хоразм	3,2	132,4
Тошкент ш.	66,7	140,4

Республика аҳолисининг мол-мулкдан олинган даромадларида ҳудудлар улуши турлича. Жорий даврда мол-мулкдан олинган даромадлар умумий ҳажмининг учдан икки қисми Тошкент шаҳри ҳиссасига (66,7%) тўғри келган бўлса, бошқа ҳудудларнинг улуши анча паст кўрсаткични қайд этди.

Аҳолининг умумий даромадлари таркибида трансфертлардан олинган даромадлар ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлиб, ушбу даромадлар ижтимоий трансфертлар ва бошқа жорий трансфертларни ўз ичига олади.

2019 йилнинг январь-сентябрь ойлари маълумотларига кўра трансфертлардан олинган даромадларнинг ўтган йилнинг мос даврига нисбатан номинал ўсиш суръати 127,6% ни ташкил этди. Шу билан бирга, жорий даврда аҳолининг умумий даромадлари ҳажмида трансфертлардан олинган даромадларнинг улуши 1,1% пунктга ошди ва 25,1% ни ташкил этди.

Ижтимоий трансфертлар таркиби, %

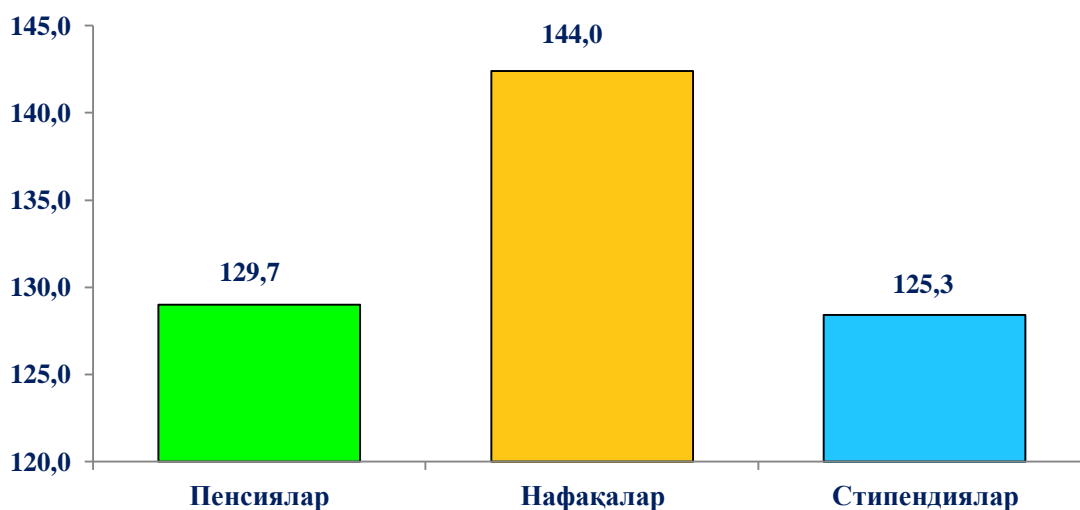
Кузатилаётган даврда ижтимоий трансфертларнинг ўсиш суръати 131,3% ни ташкил этди ва бунга ижтимоий трансфертлар таркибида 82,6% улушга эга бўлган пенсиялар асосий таъсир кўрсатди.

2018 йилнинг мос даври билан таққослаганда пенсияларнинг ўсиш суръатлари 129,7% ни ташкил этди.

Ўтган давр мобайнида пенсия, нафақа ва стипендияларнинг ўзгариши аҳоли умумий даромадларининг 2,9% га ўсиш имконини берди.

Ижтимоий трансфертларнинг ўтган йилнинг мос даврига нисбатан ҳудудлар бўйича таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, 2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига барча ҳудудларда ушбу даромад тури ўсиш тенденциясига эга бўлган, Тошкент шаҳри (134,2%) ҳамда Сирдарё (133,1%), Тошкент (133,0%), Қашқадарё (132,6%) ва Жиззах (132,4%) вилоятларида республика даражасидан юқори ўсиш суръатлари қайд этилди.

Ижтимоий трансфертларнинг турлари бўйича ўсиш суръатлари, %

Республика бўйича жами пенсиялардан олинган даромадларнинг учдан бир қисми (35,2%) Тошкент шаҳри (13,8%), Тошкент (10,9%) ва Фарғона вилоятлари (10,5%) ҳиссасига тўғри келди. Тошкент шаҳрида ушбу даромад манбаининг ўсиш суръати 135,2% ни ташкил этган бўлса, Тошкент вилоятида 132,6% ва Фарғона вилоятида эса 128,1% ни ташкил этди.

Ижтимоий трансфертларнинг таркибида ижтимоий нафақаларнинг улуши 13,3% бўлиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 144,0% га ўсди. Нафақаларнинг энг юқори ўсиш суръати Бухоро вилоятида (150,2%) кузатилди. Шунингдек, Андижон (149,0%), Жиззах ва Сурхондарё (146,3%), Наманган (145,7%), Фарғона (145,3%) ва Қашқадарё (145,0%) вилоятларида республика даражасидан юқори ўсиш суръати қайд этилди.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида стипендиялар ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 125,3% га ўсди, ижтимоий трансфертлар таркибидаги улуши эса 4,1% ни ташкил этди.

Маълумот учун: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 12 июлдаги “Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида”ги №ПФ-5765 сонли Фармониغا мувофиқ, 2019 йилнинг 1 августдан бошлаб бюджет ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ҳамда нафақалар миқдори 1,1 баравар оширилиб, республика бўйича ойлик энг кам иш ҳақи - 223 000 сўм; ёшга доир пенсиялар - 436 150 сўм; болаликдан ногиронларга бериладиган нафақа - 436 150 сўм; зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа - 267 650 сўм миқдоридан белгиланди.

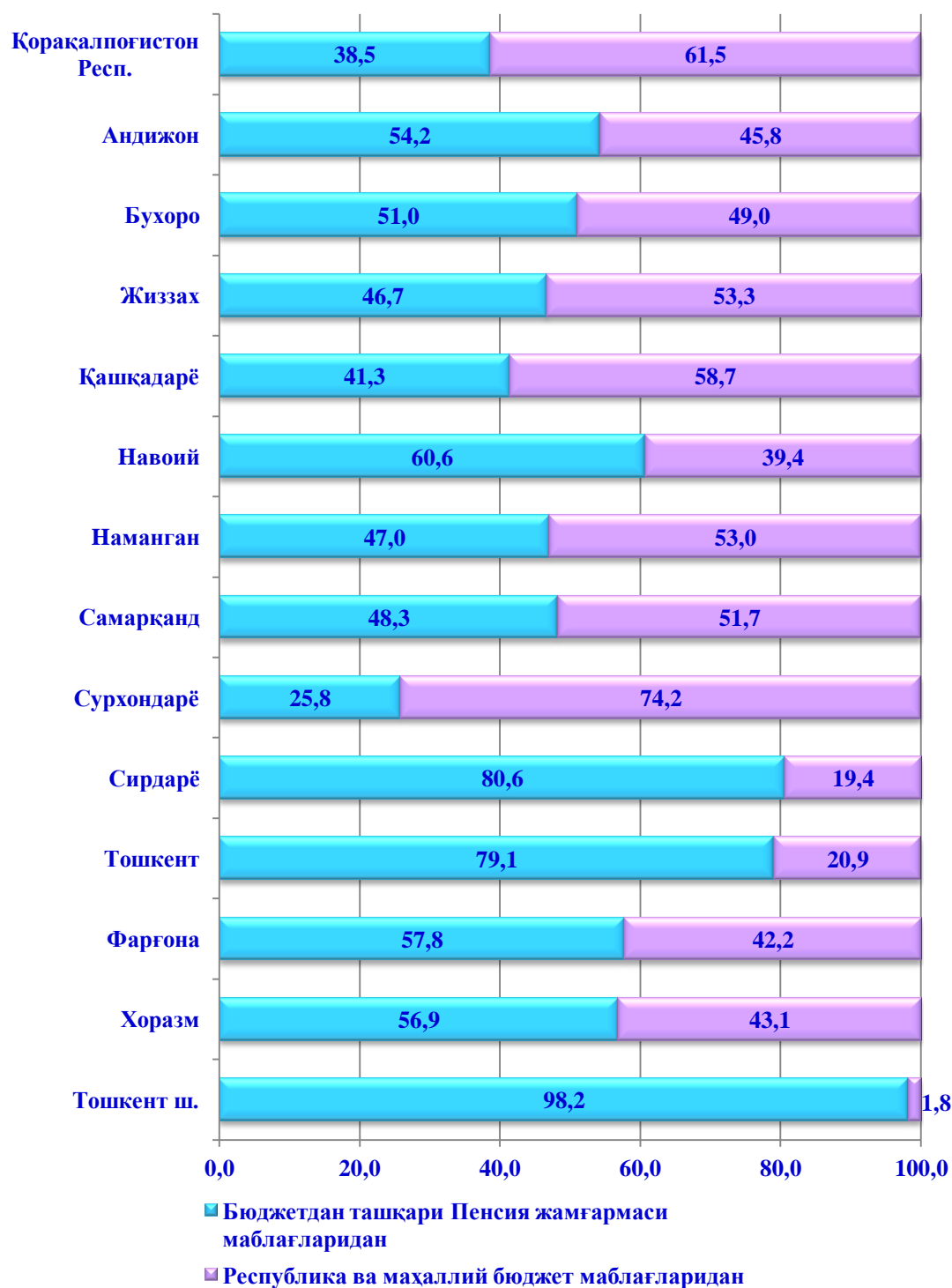
2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига ижтимоий трансфертларнинг ўсиш суръатлари (2018 йилнинг мос даврига нисбатан, %)

	<i>Жами ижтимоий трансфертлар</i>
Ўзбекистон Республикаси	131,3
Қорақалпоғистон Республикаси	129,1
<i>вилоятлар:</i>	
Андижон	130,5
Бухоро	130,5
Жиззах	132,4
Қашқадарё	132,6
Навоий	130,9
Наманган	130,2
Самарқанд	130,9
Сурхондарё	129,3
Сирдарё	133,1
Тошкент	133,0
Фарғона	129,9
Хоразм	128,8
Тошкент ш.	134,2

Жорий йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида жами 3,3 трлн.сўм миқдорида нафақа ва моддий ёрдамлар ажратилган. Шундан 52,4% бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси ҳисобидан молиялаштириладиган давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақалар ва 47,6% республика ва маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштирилган.

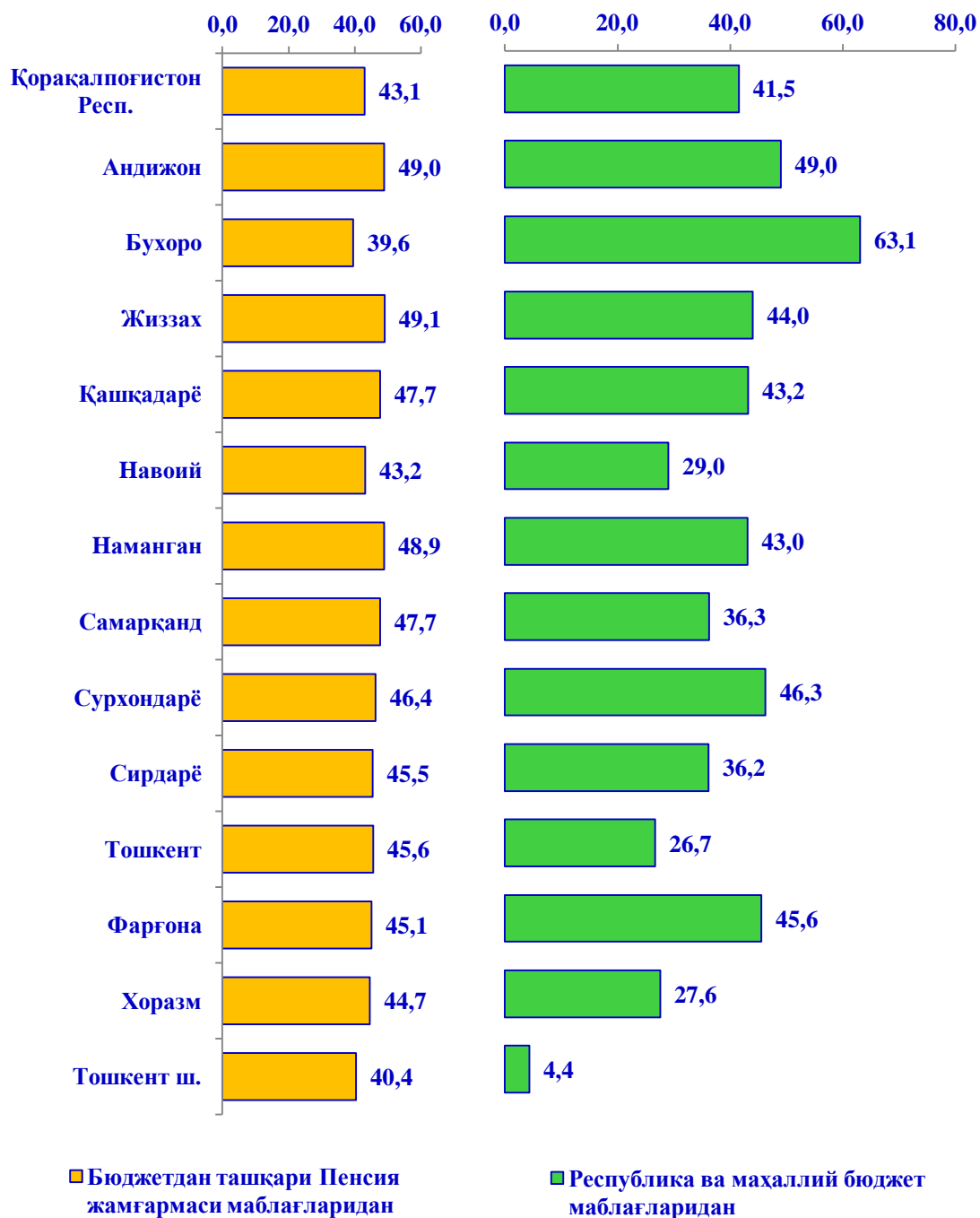
Ҳудудлар кесимида эса бу кўрсаткич турлича. Сурхондарё вилоятида 25,8% нафақалар Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси ҳисобидан, 74,2% нафақалар республика ва маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан шакллантирилган бўлса, Тошкент шаҳрида жами ижтимоий нафақаларнинг 98,2% Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси ҳисобидан, 1,8% республика ва маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан шакллантирилган.

2019 йил январь-сентябрь ҳолатига ҳудудлар бўйича ижтимоий нафақаларнинг шаклланиш манбалари, %

Ижтимоий нафақаларнинг молиялаштириш манбалари бўйича 2018 йилнинг мос даврига нисбатан ўзгаришини таҳлил қиладиган бўлсак, деярли барча ҳудудларда ҳар икки манба бўйича ўсиш кузатилганини кўришимиз мумкин.

**2019 йил январь-сентябрь ҳолатига ҳудудлар кесимида ижтимоий
нафақаларнинг молиялаштириш манбалари бўйича ўсиши**
(2018 йилнинг мос даврига нисбатан, %)

2019 йилнинг январь-сентябрь ойлари бўйича бошқа жорий трансфертлар таркибига кирувчи республика ташқарисидан келиб тушган пул ўтказмалари ҳажмининг номинал ўсиш суръати 125,3% ни ташкил этиб, аҳоли умумий даромадлари таркибидаги улуши ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 0,4 фоиз пунктга ошди. Ушбу даромадларнинг ўзгариши аҳоли умумий даромадлари номинал қийматининг 3,8% га ўсишини таъминлаб берди.

Худудлар бўйича умумий даромадлар таркибида республика ташқарисидан келиб тушган пул ўтказмалари ҳажмининг улуши, %

Жорий даврда аҳоли умумий даромадлари таркибида республика ташқарисидан келиб тушган пул ўтказмаларининг энг юқори улуши Хоразм вилоятида (24,4%) кузатилди.

Шунингдек, Самарқанд (20,1%), Андижон (20,0%), Сурхондарё (18,6%), Бухоро (17,8%), Наманган (17,0%) вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида (16,1%) , Фарғона (16,1%) ва Қашқадарё (15,7%) вилоятларида республика даражасидан юқори улушни ташкил этди.

Дастлабки маълумотларга кўра, 2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида Ўзбекистон Республикасида аҳоли жон бошига ўртача умумий даромадлар 7,5 млн. сўмни ташкил этди (реал ўсиши - 5,2%).

**2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикаси
худудлари бўйича аҳоли жон бошига ўртача умумий
даромадлари ҳажми, минг сўм**

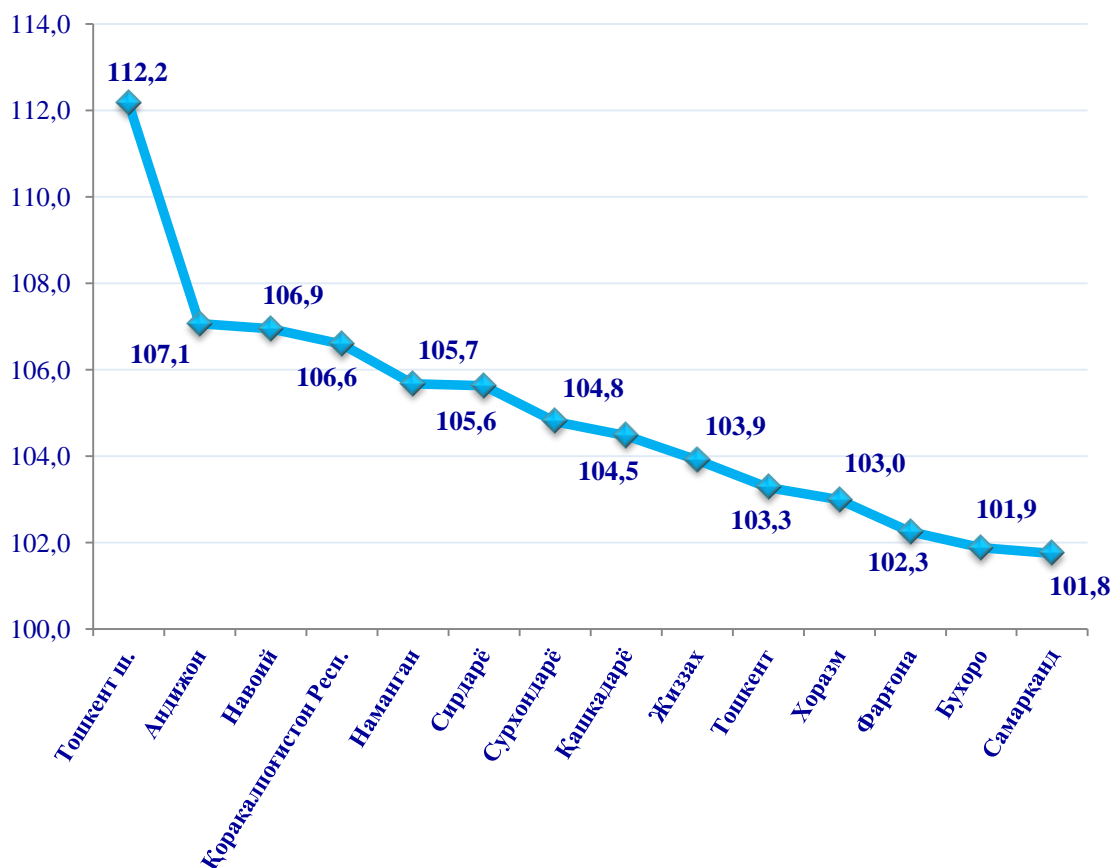

Аҳоли жон бошига ўртача умумий даромадлари бўйича Тошкент шаҳри (14,8 млн. сўм), Навоий (11,6 млн. сўм), Бухоро (9,4 млн. сўм) ва Хоразм (7,9 млн. сўм) вилоятларида ўртача республика даражасидан юқори кўрсаткичлар қайд этилди.

Аҳоли жон бошига умумий даромадларнинг энг юқори реал ўсиш кўрсаткичи Тошкент шаҳрига (12,2%) тўғри келди.

Шунингдек, Андижон (7,1%) ва Навоий (6,9%) вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикаси (6,6%), ҳамда Наманган (5,7%) ва Сирдарё (5,6%) вилоятларида аҳоли жон бошига умумий даромад кўрсаткичларининг реал ўсиши республика даражасидан юқорини ташкил этди.

**2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикаси
худудлари бўйича аҳоли жон бошига ўртача умумий
даромадларининг реал ўсиш суръатлари, %**

2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида аҳолининг реал умумий даромадлари 220,6 трлн. сўмни ташкил этди ва ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 107,1% га ўсди, аҳоли жон бошига эса 6587,0 минг сўмни ташкил этиб, 105,2% га ўсди.

Аҳоли жон бошига реал умумий даромадларининг энг юкори кўрсаткичи Тошкент шаҳрида (13024,3 минг сўм) кузатилди. Шунингдек, Навоий (10168,8 минг сўм), Бухоро (8268,5 минг сўм) ва Хоразм (6937,1 минг сўм) вилоятларида республика даражасидан юкори кўрсаткич қайд этилди.

Энг қуйи кўрсаткичлар эса Қорақалпоғистон Республикаси (4820,9 минг сўм), Фарғона (5107,0 минг сўм) ва Наманган (5156,3 минг сўм) вилоятларида кузатилди.

2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига Ўзбекистон Республикаси ҳудудлари кесимида аҳолининг реал умумий даромадлари

	<i>Жами, млрд.сўм</i>	<i>Ўтган йилнинг мос даврига нисбатан, %</i>	<i>Аҳоли жон бошига ўртача, минг сўм</i>	<i>Ўтган йилнинг мос даврига нисбатан, %</i>
Ўзбекистон Республикаси	220 597,8	107,1	6 587,0	105,2
Қорақалпоғистон Республикаси	9 062,3	108,2	4 820,9	106,6
<i>вилоятлар:</i>				
Андижон	19 334,2	109,1	6 260,1	107,1
Бухоро	15 754,8	103,5	8 268,5	101,9
Жиззах	7 860,6	106,1	5 765,5	103,9
Қашқадарё	18 424,4	106,6	5 691,5	104,5
Навоий	10 026,4	108,8	10 168,8	106,9
Наманган	14 304,5	107,8	5 156,3	105,7
Самарқанд	22 278,3	103,9	5 819,8	101,8
Сурхондарё	14 787,8	107,2	5 707,2	104,8
Сирдарё	5 152,0	107,5	6 164,1	105,6
Тошкент	19 020,2	104,7	6 527,0	103,3
Фарғона	18 937,1	104,1	5 107,0	102,3
Хоразм	12 805,8	104,8	6 937,1	103,0
Тошкент ш.	32 982,6	114,5	13 024,3	112,2

2019 йилнинг январь-сентябрь ойлари дастлабки маълумотларига кўра, аҳоли ихтиёридаги умумий даромадлар 234,3 трлн. сўмни (реал ўсиш суръати –107,7%), аҳоли жон бошига ихтиёридаги даромад эса 6995,2 минг сўмни (реал ўсиш суръати –105,7%) ташкил этди.

**2019 йилнинг январь-сентябрь ҳолатига аҳоли ихтиёридаги
умумий даромадлари**

	<i>Жами, млрд.сўм</i>	<i>Жамига нисбатан улуши, %</i>
Ўзбекистон Республикаси	234 269,4	100,0
Қорақалпоғистон Республикаси	9 568,2	4,1
<i>вилоятлар:</i>		
Андижон	20 879,5	8,9
Бухоро	17 055,8	7,3
Жиззах	8 587,0	3,7
Қашқадарё	20 066,5	8,6
Навоий	10 738,5	4,6
Наманган	15 344,7	6,6
Самарқанд	24 546,5	10,5
Сурхондарё	16 069,2	6,9
Сирдарё	5 533,3	2,4
Тошкент	20 407,7	8,7
Фарғона	20 311,6	8,7
Хоразм	14 035,5	6,0
Тошкент ш.	31 123,4	13,3

Аҳоли ихтиёридаги умумий даромадларнинг асосий улуши Тошкент шаҳри (13,3%), Самарқанд (10,5%), Андижон (8,9%), Тошкент ва Фарғона (8,7%) вилоятлари хиссасига тўғри келади. Камроқ улушга эга бўлган ҳудудлар Сирдарё (2,4%) ва Жиззах (3,7%) вилоятлари ҳисобланади.

Жами аҳоли ихтиёридаги умумий даромадларда ҳудудларнинг улуши, %

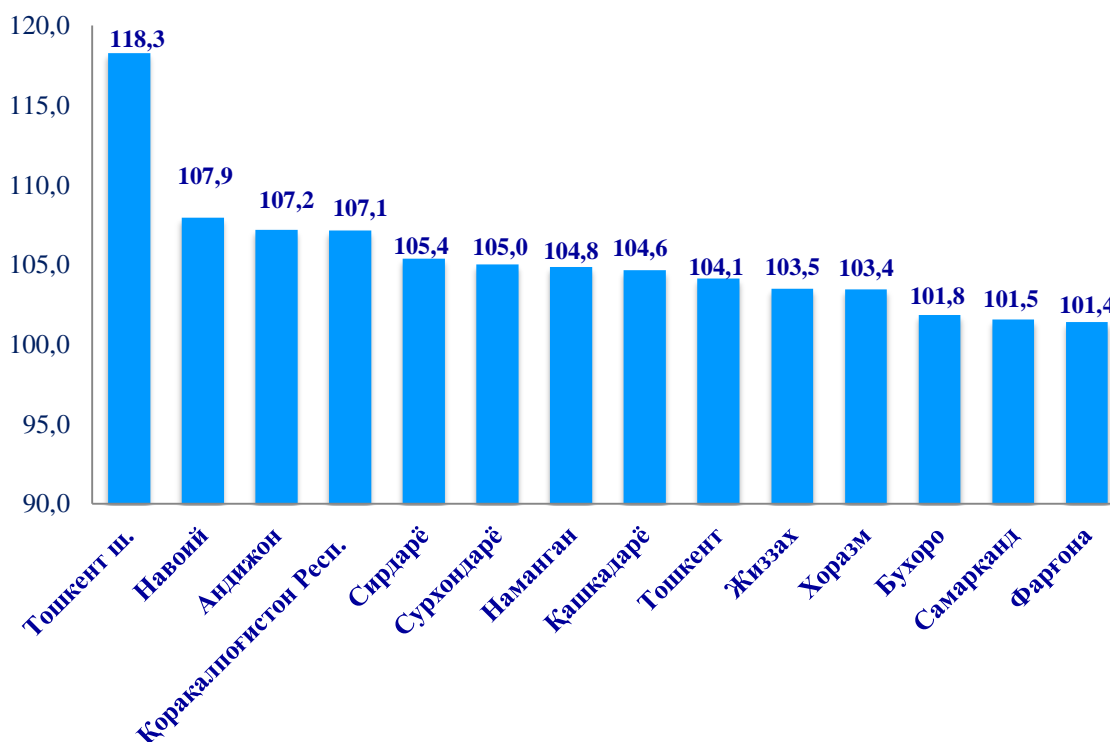
Ҳудудлар бўйича таҳлил қиладиган бўлсак, аҳоли жон бошига ихтиёридаги умумий даромадлар Тошкент шаҳри (12290,1 минг сўм) ҳамда Навоий (10891,0 минг сўм), Бухоро (8951,3 минг сўм), Хоразм (7603,2 минг сўм) ва Тошкент (7003,1 минг сўм) вилоятларида ўртача республика даражасидан юқори кўрсаткични ташкил этди. Энг паст кўрсаткичлар эса Қорақалпоғистон Республикаси (5090,0 минг сўм), Фарғона (5477,6 минг сўм) ва Наманган вилоятларида (5531,2 минг сўм) кузатилди.

**2019 йилнинг январь-сентябрь ойларида ҳудудлар бўйича аҳоли жон бошига
ихтиёридаги умумий даромадлари ва реал ўсиш суръатлари**

	<i>Аҳоли жон бошига, минг сўмда</i>	<i>Ўтган йилнинг мос даврига нисбатан реал ўсиш суръати, %</i>
Ўзбекистон Республикаси	6 995,2	105,7
Қорақалпоғистон Республикаси	5 090,0	107,1
<i>вилоятлар:</i>		
Андижон	6 760,4	107,2
Бухоро	8 951,3	101,8
Жиззах	6 298,3	103,5
Қашқадарё	6 198,7	104,6
Навоий	10 891,0	107,9
Наманган	5 531,2	104,8
Самарқанд	6 412,4	101,5
Сурхондарё	6 201,7	105,0
Сирдарё	6 620,4	105,4
Тошкент	7 003,1	104,1
Фарғона	5 477,6	101,4
Хоразм	7 603,2	103,4
Тошкент ш.	12 290,1	118,3

Аҳоли жон бошига ихтиёридаги умумий даромадларнинг энг юқори реал ўсиш суръати Тошкент шаҳрида (118,3%) қайд этилди. Шунингдек, Навоий (107,9%), Андижон (107,2%) вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси (107,1%) аҳоли жон бошига ихтиёридаги умумий даромадларнинг реал ўсиш суръати ўртача республика даражасидан юқори кўрсаткични ташкил этди.

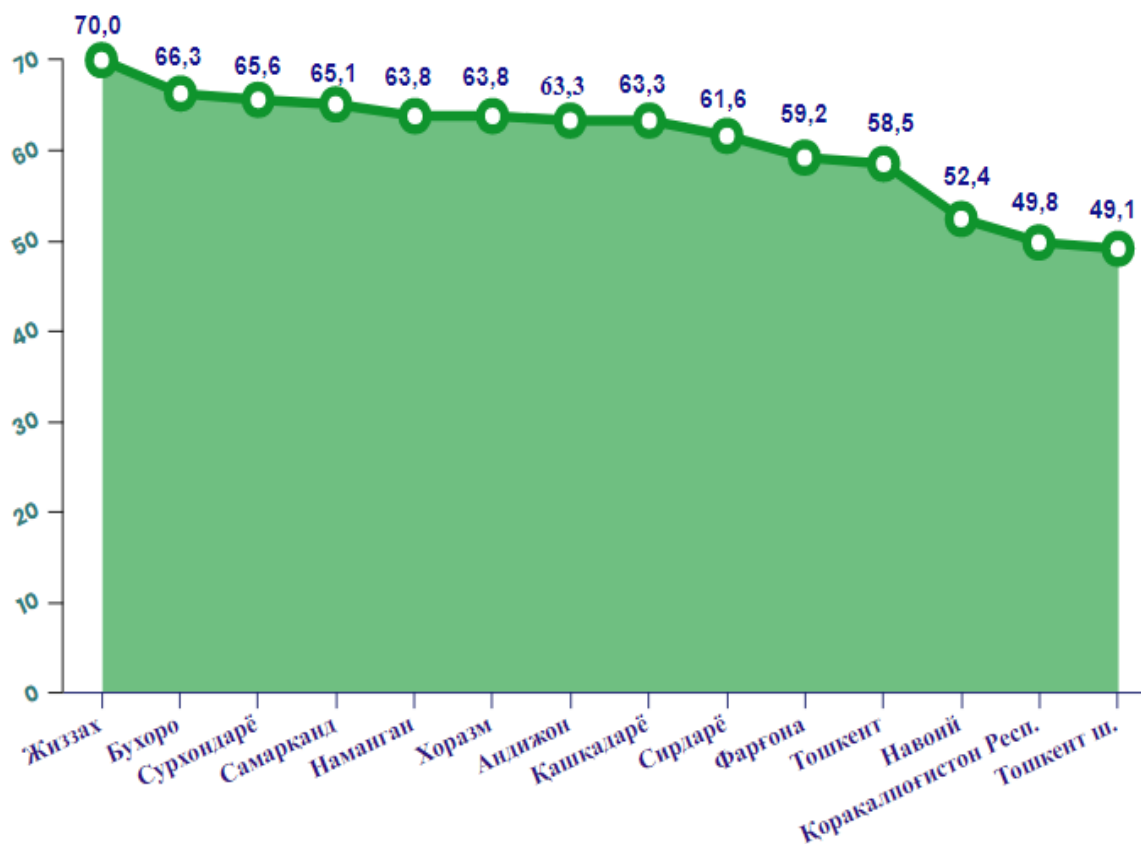
Худудлар бўйича аҳоли жон бошига ихтиёридаги умумий даромадларнинг реал ўсиш суръатлари (2018 йилнинг мос даврига нисбатан, %)

2019 йилнинг январь-сентябрь ойлари дастлабки маълумотларига кўра, аҳоли умумий даромадлари ҳажмида кичик тадбиркорликдан олинган даромадларнинг улуши 60,2% ни ташкил этди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 11 апрелдаги «Тадбиркорлик фаолияти соҳасидаги лицензиялаш ва рухсат бериш тартиб-таомилларини янада қисқартириш ва соддалаштириш, шунингдек, бизнес юритиш шарт-шароитларини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5409-сон Фармониға мувофиқ тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчиларға кенг имкониятлар яратиб берилмоқда.

Худудлар бўйича аҳоли умумий даромадлари таркибида кичик тадбиркорликдан олинган даромадларнинг улуши, %

Аҳоли умумий даромадлари таркибида кичик тадбиркорликдан олинган даромадлар Жиззах (70,0%), Бухоро (66,3%) ва Сурхондарё (65,6%) вилоятларида сезиларли улушни эгаллади.

Статистик кўрсаткичларга изоҳлар

Аҳолининг умумий даромадлари - доимий ёки такрорланувчи хусусиятга эга бўлган, йиллик ёки ундан кам вақт оралиғидаги даврда, уй хўжалиги ёки унинг алоҳида аъзоларига тушадиган пул ва натура шаклидаги тушумлардан ташкил топади.

Аҳоли бирламчи даромадлари ишлаб чиқаришдан олинган даромадлар ва мол-мулкдан олинган даромадлардан ташкил топади.

Ишлаб чиқаришдан олинган даромадларга меҳнат фаолиятдан олинган даромад ва шахсий истеъмол учун ишлаб чиқарилган шахсий хизматлардан олинган даромадлар киради.

Меҳнат фаолиятдан олинган даромад ёлланма ишчиларнинг ва мустақил равишда банд бўлган аҳолининг даромадидан таркиб топади.

Ёлланма ишчиларнинг даромади – бу меҳнатга ҳақ тўлашнинг яширин (яъни, бирламчи ва бухгалтерия ҳисобида акс эттирилмасдан иш берувчи томонидан амалга оширилган тўловлар) қисмини кўшган ҳолда пул ва натура (товарлар ёки хизматлар кўринишида) шаклида меҳнатга ҳақ тўлаш кўринишидаги даромадлар.

Мустақил равишда банд бўлишдан олинган даромад - мустақил равишда ташкиллаштирилган ва уй хўжалиги аъзолари жалб қилинган меҳнат жараёни натижасида олинган даромадлар ҳисобланади.

Шахсий истеъмол учун ўзида ишлаб чиқарилган хизматлардан олинган даромадларга бозор учун мўлжалланмаган ва уй-жой эгалари томонидан фойдаланилаётган турар-жой хизматларининг шартли равишда ҳисобланган қиймати киради.

Мол-мулкдан олинган даромадлар (мулкий даромадлар) деганда мулкий эгалик қилиш ҳуқуқи бўлган молиявий ва номолиявий активларни бошқа шахсларга фойдаланиш учун беришдан уй хўжаликларига тушган тушумлар тушунилади.

Фоишлар – банк ҳисоб-рақамларидан, кредит уюшмалари ёки бошқа молиявий муассасаларга қўйилган омонатлардан, депозит сертификатлари, давлат облигациялари, заёмлар ва қимматли қоғозлар бўйича ҳамда бошқа шахсларга берилган қарздорлик мажбуриятлари ва кредитлар бўйича олинган тўловлари.

Дивидендлар – сармоядор (жисмоний шахс) нинг корхонада ишлаши ёки ишламаслигидан қатъий назар, корхонага сармоя киритиши натижасида олинган тушумлар.

Муаллифлик ҳақи – яратилган адабий асарлар, ихтиролар ва муаллифлик ҳуқуқи берилган (яъни, нафақат муаллифга (яратувчига) тўланиши мумкин бўлган, балки бошқа мулкдорларга, масалан, меросхўрга ҳам тўланадиган) бошқа патентланган материаллар учун эгаси томонидан олинган муаллифлик мукофотлари.

Рента – жисмоний шахс томонидан бошқа юридик ёки жисмоний шахсга ишлаб чиқарилмаган активларни (масалан, ер майдони) фойдаланишга беришидан олинган ижара тўловлар.

Трансфертлар - бу уй хўжаликларига бошқа уй хўжаликларидан, давлат томонидан, юридик шахслардан, чет элдан келиб тушадиган ҳамда келгусида қайтарилиши шарт бўлмаган товарлар, хизматлар ва активлардир.

Пенсиялар – қонунчиликда назарда тутилган, яъни маълум бир ёшга етганлиги, ногиронлик, боқувчисини йўқотганлиги, шунингдек, қонунчиликка асосан таъсис этилган тизимларга кирмайдиган (масалан, иш берувчи томонидан таъсис этилган) ижтимоий таъминот бўйича мунтазам амалга ошириладиган пул тўловлари.

Нафақалар – қонунчиликда назарда тутилган ҳолатларда, яъни меҳнат қобилиятини қисман ёки тўлиқ йўқотганлик, оғир моддий аҳвол, болали оилаларни қўллаб қувватлаш мақсадида, қариндошларнинг ўлими сабабли, ишсизлик бўйича нафақалар ва шунга ўхшаш ҳолатларда мунтазам ёки бир марта амалга ошириладиган пул тўловлари;

Стипендия – олий таълим муассасаларининг талабаларига тўланадиган ҳар ойлик пул таъминоти, шунингдек, жисмоний шахсларга, шу жумладан, хорижий давлатлардан ажратиладиган ўқув грантлари.

Бошқа жорий трансфертларга уй хўжалигига бошқа юридик ва жисмоний шахслар томонидан (мунтазам молиявий ёрдамлар, масалан, алиментлар, болалар ёки ота-оналар томонидан бериладиган моддий ёрдамлар, нотижорат ҳомийлик ташкилотларидан, касаба уюшмаларидан ва шунга ўхшашлардан мунтазам равишда тўланадиган) амалга ошириладиган тўловлар киради. Шунингдек, бошқа жорий трансфертлар тоифасига чет элдан, шу жумладан, жисмоний шахслар томонидан меҳнат ва тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишдан олинган пул ўтказмалари киради.

Аҳоли ихтиёридаги даромад - умумий даромаддан тўғри солиқларни (уларнинг қайтарилишини ҳисобга олган ҳолда), мажбурий йиғимлар ва жарималар ҳамда бир уй хўжалигига бошқа уй хўжалиги томонидан берилган моддий ёрдам пулларини чегириш орқали ҳисобланади.